

Jubileusz 70 rocznicy urodzin Profesora Jerzego Svobody

Jiří Svoboda jest długoletnim profesorem Uniwersytetu Ostrawskiego, wybitnym historykiem literatury, krytykiem literackim i publicystą. Urodził się 19 stycznia 1931 r. w Místku. Maturę uzyskał w Akademii Handlowej we Frýdku, następnie podjął studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Palackiego w Olomoucu na kierunku bohemistyka i filozofia. Wcześniej, jak podaje Vladimír Justl, „próbował bibliotekoznawstwa w Pradze”, skąd bardzo szybko odszedł. Po studiach rozpoczął pracę w charakterze nauczyciela szkoły średniej, gdzie pracował do roku 1960. W tym też roku został wykładowcą w Katedrze Literatury Czeskiej Instytutu Pedagogicznego w Ostrawie, który został przekształcony w 1964 r. w Wydział Pedagogiczny (Pedagogická fakulta v Ostravě). Natomiast już w roku 1968 obronił pracę doktorską, w wyniku czego uzyskał tytuł doktora nauk humanistycznych, a w 1980 r. habilitował się na FF MU w Brnie. W roku 1988 został mianowany profesorem literatury czeskiej.

W trakcie studiów Jiří Svoboda poświęcał się przede wszystkim literaturze czeskiej XX wieku. Pracę dyplomową napisał na temat *Satyrík Jiří Haussmann* (*Satirik Jiří Haussmann*), którą później opublikował w czasopiśmie naukowym „Acta Filozofické fakulty UP w Olomouci”. Następnie rozpoczął badania nad literaturą okresu międzywojennego, w wyniku czego powstała monografia pt. *Pokolenie i program (Generace a program)*, w której autor poddaje analizie manifesty programowe grupy poetyckiej Devětsil i omawia poezję proletariacką. Sporo czasu w tym okresie prof. Svoboda poświęcił swojej pasji, jaką był poezja Jaroslava Seiferta, o której spod jego ręki wyszło kilka studiów analitycznych.

Wówczas Jubilat skierował swoją uwagę także ku literaturze na Śląsku i w północno-wschodnich Morawach. Początkowo powstawały pojedyncze artykuły, np. poświęcone twórczości L. Třaneckiego czy V. Martinka, które pojawiały się na łamach znaczących czasopism morawskich i śląskich (np. w „Śleskim sborníku”, „Červeným květie”, w czasopismach Wydziału Filozoficznego w Ostrawie oraz Muzeum Śląskiego). W okresie późniejszym zaś Jubilat opisał literaturę regionalną na Śląsku i w rejonie ostrawskim w dziele noszącym tytuł *Twórczość i region. Siedem wyjątków o literaturze w rejonie ostrawskim (Tvorb a region. Sedm kapitol o literatuře na Ostravsku)*. W nim analizuje twórczość P. Bezruča, V. Martinka, L. Třaneckiego, K. Dvořáka, L. Hořkíej i J. Strnadla. W roku 1982,

powstała praca monograficzna, poprzedzona wieloma artykułami, pt. *Vojtěch Martinek, życie i dzieło (Vojtěch Martinek, život a dílo)*. W książce tej śledzi twórczość pisarza w kontekście literatury czeskiej XX wieku.

Zainteresowania Jiřego Svobody czeskim Noblistą, jak również życiem literackim w dwudziestowiecznych Czechach, zaowocowały wydaniem studiów *Śladami twórczości (Vě stopách tvorby)*, obejmujących rozważania na temat twórczości m.in. J. Seiferta, V. Zavady, J. Strnadla, L. Hořkiej i innych, a także pisarzy *stricto* morawskich, takich jak J. Mazač czy D. Cvek.

W przeciagu ostatnich kilku lat Jiří Svoboda zajął się przebadaniem warsztatu twórczego czeskich pisarzy. Problem ten opisał w jednej z ostatnich swoich książek pt. *Horyzont twórczości. Wyjątki z literatury czeskiej (Z obzoru tvorby. Kapitoly z české literatury)*, wydanej z 1999 roku. Znajdziemy w niej rozważania zarówno w szerszym kontekście teoretycznym, jak i u poszczególnych autorów: B. Němcovej, J. Nerudy, P. Bezruč a czy J. Seiferta.

Również długoletnie zainteresowania tradycjami kulturalnymi regionu wydały swój kolejny owoc, studium pt. *Tradycje literackie na Śląsku i w północnych Morawach w wieku XIX i XX (Literární tradice ve Slezsku a na severní Moravě v 19. a 20. století)*.

Oprócz prac badawczych historycznoliterackich Jiří Svoboda związany jest także z działalnością edytorską. Przygotował do druku dzieła wielu pisarzy czeskich (zwłaszcza regionu śląskiego i morawskiego), np. K. Dvořáčka, L. Hořkiej, V. Martinka i innych. Ponadto Jubilat ma zasługi na polu artystycznym, w Jego domowym archiwum można znaleźć poezję, prozę wierszowaną, aforyzmy, jak też rysunki okolicznościowe. Wszystkie one zasługują na publikację. Miejmy nadzieję, że niedługo doczekamy się tego.

Działalność profesora Jiřego Svobody nie ogranicza się tylko do pracy naukowej. Jest znany również ze swej pracy pedagogicznej, którą się zajmuje już od roku 1960. Opracował wiele skryptów uniwersyteckich, jak np. *Przeгляд nowszej historii literatury słowackiej (Přehled novějších dějin slovenské literatury)*, a także innych publikacji skierowanych do uczniów szkół średnich, np. o J. Čepie, M. Kunderze, M. Šiktancu, L. Klímie, T. G. Masaryku etc.

Należy jeszcze dodać, że dzięki stanowczym wysiłkom naszego Jubilata na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Ostrawskiego powstał Instytut Studiów Regionalnych, którego kierowanie powierzono właśnie Jemu. Ta młoda jednostka organizacyjna może się pochwalić się już pierwszymi sukcesami. W ubiegłym roku zorganizowała konferencję naukową poświęconą regionalizmowi i wydała tom artykułów pokonferencyjnych.

Anna Zura